

Προσδοκίες αυτοδυναμίας και τεκταινόμενες συνεργασίες

Του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ημέρες, η αναζήτηση κυβερνήσεως διανόσθηκε με ένα πρόσθετο στοιχείο: την αναζήτηση Πρωθυπουργού. Το έναυσμα έδωσε η υποψηφιότητα Παπανδρέου. Ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ είχε αποφύγει επιμελώς να αναφερθεί σ' αυτό το ενδεχόμενο έως την Πέμπτη. Μιλώντας, όμως, στο Πεδίον του Άρεως, δήλωσε αιφνιδίως προς τους παρισταμένους: «*Θα είμαι Πρωθυπουργός!*».

Η δήλωση αυτή προκάλεσε την αντίδραση των ηγετικών στελεχών της Αριστεράς. Ο κ. Χ. Φλωράκης δήλωσε ότι, «*αν το ΠΑΣΟΚ πάρει απόλυτη πλειοψηφία, έχει δικαίωμα να ορίσει τον Α. Παπανδρέου Πρωθυπουργό*». Ο κ. Α. Κύρκος αναρωτήθηκε: «*Προσβλέπει σε αυτοδυναμία ή σε κυριαρχική επιβολή; Λάθος*». Και ο κ. Γ. Φαράκος σημείωσε ότι «*ορισμένοι διάζονται να αυτοδιορισθούν Πρωθυπουργοί*».

Με τη σημερινή συνέντευξη του προς «*Το Βήμα*», ο ΓΓ του ΚΚΕ εισάγει μια νέα (;) παράμετρο στην αναζήτηση Πρωθυπουργού. Υπενθυμίζει ότι ο κ. Παπανδρέου τελεί πάντα υπό την εκκρεμότητα των δικών και θεωρεί ότι αυτό πρέπει να συνεκτιμηθεί στην επιλογή Πρωθυπουργού. Τα ευκόλως εννοούμενα...

Βεβαίως, η υποψηφιότητα Παπανδρέου δεν απετέλεσε ακριβώς κεραυνό εν αιθρία. Η ίδια η Αριστερά είχε προετοιμάσει το έδαφος! Πρώτος ο κ. Χ. Φλωράκης, μιλώντας στη Δυτική Γερμανία, είχε κάνει σαφές ότι το βέτο του Συνασπισμού προς το πρόσωπο του κ. Παπανδρέου έπαψε να ισχύει. Όπως εξήγησε αργότερα, αυτό έγινε επειδή «*δεν πρέπει να φορτώνουμε τους ψηφοφόρους με πρόσθετα διλήμματα*».

Βεβαίως, δεν αρκεί να δροθεί Πρωθυπουργός, χρειάζεται και... κυβέρνηση. «*Βεβαίως θα κυβερνήσει, με ποιον και εναντίον ποιού*», αποτελεί το μεγάλο πολιτικό ζητούμενο των εκλογών της 8ης Απριλίου. Ακόμη περισσότερο που οι προεκλογικές δηλώσεις των πολιτικών αρχηγών δεν αποτελούν τον καλύτερο δείκτη των μετεκλογικών επιλογών τους. Τόσο τον Ιούνιο όσο και τον Νοέμβριο, άλλες δηλώσεις έκαναν κι άλλες κυβερνήσεις γύγχαν.

ΕΠΤΑ ημέρες, λοιπόν, προ των εκλογών, και μόνον η ΔΗΑΝΑ φαίνεται ήσυχη. «*Βεβαία θεωρείται πλέον η συμμετοχή της ΔΗΑΝΑ στην κυβέρνηση*», διακηρύσσει ενθουσιασμένη η κομματική εφημερίδα «*Ανανεωτικός Αγώνας*» αυτήν την εβδομάδα.

Από τους υπολοίπους, ο κ. Κ. Μητσοτάκης κομίζει σαφή λύση: αναζητεί την κοινοβουλευτική και κυβερνητική πλειοψηφία, έστω και με 151 έδρες στο Κοινοβούλιο.

Τι θα την κάνει; Η πρώτη άποψη - που απορρέει από το διαφημιστικό τηλεοπτικό σποτ της ΝΔ - είναι ότι θα την μοιράσει στους κκ. Μ. Έβεργι, Γ. Σουφλιά και Α. Σαμαρά. Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ότι θα αλλάξει τον εκλογικό νόμο, και τον Οκτώβριο - μαζί με τις δημοτικές εκλογές - θα επιδιώξει πλέον μια συντριπτική κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Τι θα συμβεί εάν δεν πάρει την αυτοδυναμία; Ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης ισχυρίζεται ότι θα προσέλθει οικειοθελώς στην αντιπολίτευση και θα αφήσει τους άλλους να θγάλουν το φίδι από την τρύπα. Ο πρόεδρος της ΝΔ, όμως,

Του ΝΙΚΟΥ ΜΑΡΑΚΗ

ΟΣΟ κατακτά έδαφος η πεποίθηση της κοινής γνώμης για μετεκλογική συνεργασία του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού τόσο τα στελέχη του τελευταίου πολλαπλασιάζουν τις «*καταγγελίες*» τους για πιθανές «*κεντροδεξιές*» λύσεις. Οιαμφιβολίες της ηγεσίας της Αριστεράς για τις προθέσεις του πιθανού κυβερνητικού εταίρου της έγιναν εντονότερες τις τελευταίες ημέρες. Υπήρχε δάση αφορμής, ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ επέλεξε τη στιγμή κατά την οποία η αυτοδυναμία της ΝΔ ξαναφάνηκε ως σοβαρή πιθανότητα για να εκφραστεί η συμπάθεια του προς τη μετεκλογική συνεργασία με την Αριστερά!

Οι αρχηγοί των κομμάτων, ακριβώς την προηγούμενη της συνεντεύξεως του κ. Παπανδρέου στο Ζάππειο, πληροφορήθηκαν τα συμπεράσματα μιας μελέτης, θεωρούμενης έγκυρης, για τις τάσεις του εκλογικού σώματος. Ως πιο πιθανό συμπέρασμα προέκυψε η αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας, μεγέθους 152-153 εδρών. Σημειώνεται ότι η πηγή αυτή έχει επιβεβαιωθεί σε όλες σχεδόν τις προγνώσεις που έκανε σε προηγούμενες εκλογές.

Παρά τη δυσπιστία της προς τον κ. Παπανδρέου, η ηγεσία του Συνασπισμού δεν τολμά να τον διαψεύσει. Τον παρακολουθεί να προδιαγράφει τις μετεκλογικές τις αποφάσεις και σιωπά αμήχανη. Η Αριστερά ανακαλύπτει αιφνιδίως τα θέλητρα της ΔΗΑΝΑ και τα κρυφά προσόντα του κ. Στεφανόπουλου. Κάθε στέλεχος της δίνει και τη δική του «*προσωπική*» ερμηνεία της πολιτικής της. Άλλοι απαιτούν κάποια προγραμματική συμφωνία με το ΠΑΣΟΚ σε συγκεκριμένα θέματα - σαν όρο για τη συνεργασία. Άλλοι ομολούν για ένα γενικό πλαίσιο αρχών που θα αναφέρεται σε όλα και δεν θα δεσμεύει για τίποτα.

Ο Συνασπισμός δίδει την εντύπωση ότι ελάχιστα κατανοεί τις κινήσεις που γίνονται στην προεκλογική σκα-

Μπλοφες στο Πολιτικό Πόκερ

Τα κόμματα κρατούν κλειστά τα χαρτά τους για τις μετεκλογικές εξελίξεις

ΣΟΚ, χωρίς δικές του στρατηγικές επιλογές. Ένα μέρος των ηγετικών στελεχών του θριαμβολογεί ακατάσχετα γιατί «*πέρασε γραμμή*», χωρίς συνείδηση των επιπτώσεων της τακτικής τους. Ένα άλλο, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και ο κ. Φαράκος, πειθαναγκάζεται να ακολουθήσει. Διατηρεί μόνον την ελπίδα ότι σε κάποια «*στροφή*» θα αποκαλύψει το ΠΑΣΟΚ». Τελικά, και οι δύο πτέρυγες παραμένουν θεατές, χωρίς να ρυθμίζουν τίποτα. Απλώς, προετοιμάζονται να αναλάβουν τον δεύτερο ρόλο σε μια παράσταση του έργου «*Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου*». Την ίδια στιγμή, όλοι αναμένουν τις μετεκλογικές εκρήξεις μόλις συνεδριάσουν οι ΚΕ του ΚΚΕ και της ΕΑΡ.

Ο κ. Παπανδρέου αναλαμβάνει έναν εξαιρετικά παρακινδυνωμένο ελιγμό. Αναζητεί εναντιονομίας χρόνο. Η επιστροφή του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, και του ίδιου σε κεντρικό πολιτικό ρόλο, ακόμη και άτυπο, του παρέχει τη δυνατότητα να ξαναγίνει κυρίαρχος του «*παιχνιδιού*», «*ηγεμών*» του εκσυγχρονισμού, με αμφίπλευρα ανοίγματα τόσο προς τον χώρο της ΝΔ όσο και προς την Αριστερά. Του αρκεί να αποτρέψει την αυτοδυναμία της ΝΔ. Χρησιμοποιεί, λοιπόν, τον Συνασπισμό σαν εφευκτήριο. Μόλις έξι μήνες θα είναι αρκετό ώστε ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ να λύσει μερικά από τα σημαντικότερα πολιτικά προβλήματα προς όφελός του. Κατόπιν, η Αριστερά μπορεί να ριφθεί έξω από το κυβερνητικό σκάφος, αλλά και εκτός πολιτικής «*παιδιάς*».

Το εξάμηνο του κ. Παπανδρέου είναι, όμως, ασύμβατο με την πραγματικότητα της παραγωγής και των

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ

διέψευσε και τον Ιούνιο και τον Νοέμβριο τους προεκλογικούς αφορισμούς του. Τι θα κάνει τώρα;

ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ, τα πράγματα είναι πιο συγκεχυμένα. Η ιστορία ξεκίνησε με την περιδεία του κ. Α. Παπανδρέου στην Κρήτη, στις 9 και 10 Μαρτίου. Εκεί, υπεσχέθη «*ισχυρή και ικανή κυβέρνηση*». Τι είδους κυβέρνηση; «*Ανανεωτική, μεταρρυθμιστική, σύγχρονη, δημοκρατική, προοδευτική...*», ακολουθούσε ένας καταγιομός ελιθετικών προδιορισμών.

Βεβαίως, οι κυβερνήσεις - εκτός από επίθεση - έχουν ανάγκη και από δουλεντές. Σε συνέντευξη του προς «*Το Βήμα*», στις 18 Μαρτίου, ο κ. Α. Παπανδρέου ήταν σαφής: «*Ούτε αυτοδυναμίες ούτε οριακές πλειοψηφίες*». Σε ερώτηση, μάλιστα, αν είχε στο μυαλό του κάποιο σχήμα ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ υπενθύμιζε ότι υπάρχει και μια «*ανανεωτική, εκσυγχρονιστική πτέρυγα*» της συντηρητικής παρατάξεως. Από την άλλη πλευρά, δεν απέκλειε τη σύμπραξη με τη ΝΔ, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει προγραμματική συμφωνία στη βάση ενός προγράμματος που δεν θα είναι νεοφιλελεύθερο.

Μία εβδομάδα αργότερα, το Σάββατο 24 Μαρτίου, εμφανίζεται με ελαφρώς διαφορετική άποψη. Μιλώντας στον ραδιοσταθμό του ΚΚΕ, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται πολύ πιο θερμός για μια «*προγραμματική σύγκλιση*» με τον Συνασπισμό. Με πιο κατηγορηματικό τρόπο αποκλείει συνεργασία με τη ΝΔ - «*δεν προσφέρεται*», λέει - και χαρακτηρίζει μια τέτοια συνεργασία ως «*σκορδαλιά χωρίς σκόρδο*». Εκφράζει, πάντως, κατανόηση για όσους επιθυμούν σύμπραξη των δύο μεγαλύτερων κομμάτων επειδή ανησυχούν για την πορεία του τόπου.

Μια τρίτη άποψη διέτυψε ο κ. Α. Παπανδρέου τρεις ημέρες αργότερα, τη Δευτέρα, 26 Μαρτίου. Σε συνέντευξη Τύπου στο Ζάππειο, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ μίλησε ευθέως για συγκρότηση κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού, έστω και κατά μόνας, έστω και με οριακή πλειοψηφία στη Βουλή. Οι «*ανανεωτικές, εκσυγχρονιστικές δυνάμεις*» της Δεξιάς καλούνται να προσέλθουν - αλλά, κι αν δεν προσέλθουν, ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμός θα κυβερνήσουν μαζί ακόμη και με 151 έδρες.

Βεβαίως, ο κ. Παπανδρέου έχρισε «*εκσυγχρονιστή*» και «*ανανεωτικό*» τον κ. Κ. Στεφανόπουλο. Πάντως, η συμμετοχή *χουντικών* στα ψηφοδέλτια της ΔΗΑΝΑ και η αδυναμία του κ. Στεφανόπουλου να εκλεγεί δουλεντής δεν προσφέρουν λύσεις στο αριθμητικό και πολιτικό αδιέξοδο που θα αντιμετωπίσει μια κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού.

ΣΟΚ εκτιμούσε ότι η «*επιδείνωση*» που θα σημειωθεί στους οικονομικούς δείκτες θέτει σε άμεση απειλή όλη την οικονομία». Η επιστολή Ντελόρ επιβεβαίωσε τους χειρότερους φόβους, όχι μόνον για την οικονομική κατάσταση, αλλά και για τη βόθθεια που μπορεί να δοθεί για την αποκατάσταση της. Ουσιαστικά, η επόμενη κυβέρνηση αντιμετώπιζε ένα κρίσιμο δίλημμα: είτε θα προωθήσει άμεσα την εφαρμογή μιας συνολικής πολιτικής ανασυγκρότησης είτε θα θεθεί «*υπό κηδεμονίαν*».

Στέλεχη του ΠΑΣΟΚ, τα οποία θεωρούνται πως διεκδικούν την έγκυρα τις απόψεις του κ. Παπανδρέου, ισχυρίζονται ότι θα επιμένει στην εφαρμογή της πολιτικής που εξαγγέλει σήμερα, ανεξάρτητα από τις αντιδράσεις του Συνασπισμού. Ρεαλιστικά, μια τέτοια υπόθεση κρίνεται απλώς ανεφάρμοστη. Το μέισον πρόβλημα δεν εντοπίζεται στις πιθανές ενδοκυβερνητικές κρίσεις, αλλά στη σχεδόν αναπόφευκτη κοινωνική ένταση. Η επίσημη αντιπολίτευση της ΝΔ και η ανεπίσημη του Συνασπισμού θα δημιουργήσουν πολιτικό αδιέξοδο, που η υπέρβασή του θα απαιτήσει προσπάθειες και χειρισμούς μεγάλου κόστους.

Όταν ο ελιγμός του κ. Παπανδρέου ολοκληρωθεί, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς για τον ίδιο, η διάδοχη κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να υποβάλει την κοινωμία σε ένα σκληρό «*σοκ*». Η αποκατάσταση ενός κλίματος συναίνεσης θα εκκινήσει από ένα πολύ χαμηλότερο επίπεδο εκείνου του οποίου επέτυχε η Οικονομική. Πολλά στελέχη του ΠΑΣΟΚ κατανοούν τις απειλές που ανακύπτουν από το παιχνίδι ελιγμών του αρχηγού τους. Παρά τη διαφωνία τους, οι αντιδράσεις τους είναι «*χαμηλές*» και οι κινήσεις τους «*επιφυλακτικές*».

λογικές εξελίξεις.

Τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και ο Συνασπισμός φαίνονται να κινούνται στη συνεργασία τους περισσότερο με την αίσθηση ότι δεν έχουν τίποτα καλύτερο να κάνουν παρά για να απαντήσουν σε κάποια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα.

Η ALTERA PARS δεν παρουσιάζεται σε καλύτερη κατάσταση. Η Νέα Δημοκρατία παραμένει σε κατάσταση προγραμματικής ακινησίας. Τίποτα δεν δείχνει ότι το κόμμα αυτό ξεπέρασε το στάδιο της αναζήτησης ευθυνών για την κατάσταση της οικονομίας: ούτε ότι προχώρησε στην επεξεργασία ενός συνεκτικού και συγκροτημένου προγράμματος προσαρμογής της στις σύγχρονες συνθήκες. Ο κ. Μητσοτάκης και ένας στενός κύκλος προσωπικών συμβούλων του επιμένουν στην επίδειξη «*παροχολογίας*», ενώ την ίδια στιγμή επικαλούνται την οικονομική κρίση. Επειδή, όμως, οι υποσχέσεις για το μέλλον μένουν στην μνήμη περισσότερο από τις αναφορές στην κρίση καλλιέργειας στην κοινή γνώμη μια αβάσιμη ευφορία. Κανείς δεν ξέρει με ποιους τρόπους θα ανασκευασθεί μετεκλογικά, σε περίπτωση που αποκτήσει αυτοδυναμία. Ο κ. Μητσοτάκης προετοιμάζει ένα κλίμα διαψευσμένων ελπίδων, προσθέτει καινούργιες δυσκολίες στην αναζήτηση των συναίνεσεων, οι οποίες θα στριβούν μια πολιτική εκσυγχρονισμού.

Η αγωνία για το εκλογικό αποτέλεσμα συνδυάζεται σε ηγετικούς κύκλους της Νέας Δημοκρατίας με την έντονη αμφιβολία για την ικανότητά της να ασκήσει, από τη θέση της κυβερνήσεως, μια εκσυγχρονιστική πολιτική. Διαμορφώνεται προοδευτικά η πεποίθηση ότι «*η δομή της*

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς, από την πλευρά του, κάνει επίδειξη πλουραλισμού. Στις αρχές Μαρτίου, τόσο η ΚΕ και το Διαρκές Συνέδριο της ΕΑΡ όσο και η ΕΕ του Συνασπισμού δήλωσαν την αντίθεσή τους στις «*οριακές πλειοψηφίες*». Η απόρριψη των οριακών πλειοψηφιών ερμηνευόταν σαν ένα μέσο για να αποφευχθεί ο μετεκλογικός ενγκαλιτισμός του ΠΑΣΟΚ.

Η ΚΕ του ΚΚΕ μιλούσε απλώς για «*κυβέρνηση συνεργασίας στη βάση προγραμματικών συγκλίσεων σε προοδευτική κατεύθυνση*» (3 Μαρτίου). Δεν υπήρχε κάποια συγκεκριμένη αναφορά στην πλειοψηφία που θα βάδιζε προς την «*προοδευτική κατεύθυνση*».

ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ δημόσιες τοποθετήσεις των κκ. Χ. Φλωράκη και Γρ. Φαράκου έδωσαν μιαν άλλη εκδοχή στις μετεκλογικές επιδιώξεις του Συνασπισμού. Πρώτος ο κ. Φαράκος - μιλώντας στις 23 Μαρτίου στον Έβρο - δήλωσε ότι μια «*κυβέρνηση οριακής πλειοψηφίας*» μπορεί να εκφράσει τα συμφέροντα του λαού, εφόσον η οριακή αυτή πλειοψηφία διαμορφωθεί «*σε προοδευτική δημοκρατική κατεύθυνση*». Συνεπώς, δεν υπάρχει εμπόδιο για μια κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού των «*151 βουλευτών*».

Δεύτερος, ο κ. Φλωράκης ανέλαβε - περιοδεύοντας στις 26 Μαρτίου στον Πειραιά - να εξηγήσει τι σημαίνουν όλα αυτά. Κι ήταν, όντως, σαφέστατος.

«*Τα διλήμματα που βάζουν ορισμένοι για τον Α. Παπανδρέου και τις οριακές πλειοψηφίες είναι αποπροσανατολιστικά, αφού είναι άκαιρα και ανώφελα*», είπε στηλιτεύοντας προφανώς το κόμμα του.

Για τις κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες εξήγησε ότι «*δεν είναι ο αριθμός εδρών που τους χαρίζουν δύναμη, αλλά ο τρόπος με τον οποίο κερδήθηκαν αυτές οι έδρες και η πολιτική που θα εφαρμόσει*». Ο αριθμός είναι δευτερεύων!

Αυτή η αποσύνδεση της κυβερνήσεως από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία αποτελεί ασφαλώς καινούργιο στοιχείο στη σχέση του Συνασπισμού που ήλθε «*από τα παλιά*». Μετά από την εκλογική σύμπραξη στις μονοεδρικές με τη «*Λαϊκο-μεταπική*» λογική «*να φράξουμε τον δρόμο στη Δεξιά*», επανερχόμαστε σε άλλες μεσοπολεμικές αντιλήψεις, όταν οι πλειοψηφίες δεν εκφράζονταν στους θεσμούς αλλά «*στον λαό*».

ΣΕ ΠΛΗΡΗ, πλέον, συμφωνία με τον Συνασπισμό, η «*Εξόρμηση*» - κομματικό όργανο του ΠΑΣΟΚ - έγραψε στις 28 Μαρτίου σε κύριο άρθρο με τον τίτλο «*Η προοδευτική κυβέρνηση*» ότι «*το να σχηματισθεί μια προοδευτική κυβέρνηση με μισή πλειοψηφία πάνω από τους 150 βουλευτές δεν σημαίνει ότι συγκροτείται μια αδύναμη κυβερνητική εξουσία*». Έτσι, οι αριθμοί καταργούνται εντελώς!

Όλα αυτά, φυσικά, δεν λύνουν το άμεσο πρόβλημα, που είναι «*ποιος θα κυβερνήσει στις 9 Απριλίου*». Ο κ. Α. Παπανδρέου και ο κ. Α. Κύρκος μιλούν για «*οριστικά αλλαγή τοπίο*» και για «*δυναμική των εξελίξεων*». Πιθανώς να έχουν δίκιο, αλλά αυτό θα το ξέρουμε μόνον το βράδυ της 8ης Απριλίου. Πράγμα που σημαίνει ότι πιθανώς να έχουν και άδικο!

Εως τώρα, η μόνη σαφής δέσμευση που έχει αναληφθεί - τουλάχιστον από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ - είναι ότι στη νέα κυβέρνηση θα αναλάβει ψυποθυργείο και ένα άτομο με ειδικές ανάγκες. «*Και εκκρόσσος ατόμων με ειδικές ανάγκες στη νέα κυβέρνηση!*», πανηγύριζε η «*Αυριανή*» στις 28 Μαρτίου, με την εξ αγνοίας αμφισβησία που χαρακτηρίζει συνήθως τους τίτλους της.

Οι υποστηρικτές αυτών των απόψεων διατηρούν έντονες τις επιφυλάξεις τους για το κατά πόσον θα εξασφαλισθεί μια ομαλή πορεία στη μετεξέλιξη του κόμματος τους. Ανησυχούν για το ενδεχόμενο, μια εκλογική νίκη να τονώσει την εντύπωση του κ. Μητσοτάκη πως μπορεί να φέρει μόνον του σε πέρας μια προσπάθεια η οποία υπερβαίνει τις δυνάμεις του. Φαίνονται περισσότερο αποκασιωμένοι να αναλάβουν πρωτοβουλίες, αρχικά τουλάχιστον στα πλαίσια της κομματικής νομιμότητας. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και η γνώμη ότι «*ο Μητσοτάκης κατανοεί ότι δεν μπορεί να συντηρήσει αμετάβλητη τη θέση του, θα πάρει μόνον τον πρωτοβουλίες*».

Η αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας προς το παρόν δεν είναι τίποτα περισσότερο από το αποτέλεσμα μιας στατιστικής έρευνας. Η κλίση, όμως, είναι πάντα αναγνώσιμη. Μια τρίτη διαδοχική εκλογική αποτυχία του κ. Μητσοτάκη, την οποία κανείς δεν αποκλείει, δημιουργεί ένα καινούργιο δεδομένο στο πολιτικό σκηνικό. Η αμφισβήτηση της αρχηγικής του θέσεως αναπόφευκτα θα λάβει πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις. Η συμπόρευση όλων των ηγετικών στελεχών του κόμματός του με τη δική του στρατηγική, προς την οποία αρχικά μάλιστα διαφωνούσαν, συγκεντρώνει περισσότερες ευθύνες στο πρόσωπό του. Η πιθανή απομάκρυνσή του, εφόσον συνδυασθεί με την ανάδειξη μιας ηγεσίας που «*να είναι εκσυγχρονιστική και να το αποδεικνύει έμπρακτα*», αποδεσμεύει διεργασίες σε όλο το πολιτικό σκηνικό. Διαμορφώνεται μια ρεαλιστική βάση ευρύτερης συγκλίσεων γύρω από ένα εκσυγχρονιστικό πρόγραμμα.

Οι πρώτες μετεκλογικές ημέρες πιθανότατα θα αποδειχθούν πολύ πιο περίπλοκες από όσο τις παρουσιάζουν οι σημερινές «*ασκήσεις επί χάρτου*». Τώρα, όλες οι ηγεσίες πιστεύουν ότι ελέγχουν πλήρως το παιχνίδι. Μπορεί να αποδειχθεί πως η σημαδεμένη τράπουλα πετάχτηκε χω-